

Nr 49.

Ankom till riksdagens kansli den 16 juni 1943 kl. 5 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om viss skattefrihet för krigsriskersättning till sjömän jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 21 maj 1943 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 309, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagat utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga följande, vid propositionen fogade

Förslag

till

förordning om viss skattefrihet för krigsriskersättning till sjömän.

Häriigenom förordnas som följer.

1 §.

Vid taxering till kommunal inkomstskatt samt statlig inkomst- och förmögenhetsskatt skall femtio procent av det tillägg å hyran på grund av krigsrisk (krigsriskersättning), som för åren 1943 och 1944 utgått eller kan komma att utgå till befälhavaren eller den som tillhör besättningen på svenskt fartyg, icke utgöra skattepliktig inkomst.

Vad i första stycket sägs skall dock, där krigsriskersättningen för kalenderår överstiger tiotusen kronor, icke gälla beträffande den överskjutande delen.

2 §.

Det åligger arbetsgivare, som för år 1943 eller 1944 utbetalat krigsriskersättning till hos honom anställd sjöman, att i uppgift, som i 33 § a) taxeringsförordningen avses, ange huru stor del av den till sjömannen för nämnda år utbetalade ersättningen, som utgjort krigsriskersättning.

Vad i taxeringsförordningen stadgas angående påföljd för underlåtenhet att behörigen fullgöra i 33 § samma förordning föreskriven uppgiftsskyldighet skall äga motsvarande tillämpning beträffande arbetsgivares underlåtenhet att behörigen fullgöra uppgiftsplikt, varom i första stycket i denna paragraf stadgas.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Beträffande motiveringen för det i propositionen framlagda förslaget tillåter sig utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till ovannämnda statsrådsprotokoll.

Till utskottets behandling hava överlämnats de i anledning av propositionen väckta likalydande motionerna nr 316 i första kammaren av herr *Wagnsson* m. fl. och nr 448 i andra kammaren av herr *Severin* i Stockholm m. fl., vari hemställts, att riksdagen måtte besluta sådan ändring av Kungl. Maj:ts proposition nr 309, att krigsrisk ersättning, som under år 1942 utgått till sjömän, förklaras skola vara undantagen från inkomstbeskattning i samma utsträckning som föreslås i propositionen beträffande däri omförd ersättning, eller, därest denna hemställan ej bifalles, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla om skyndsamt utredning angående befrielse från inkomstbeskattning för sådan krigsrisk ersättning som nyss nämnts ävensom att Kungl. Maj:t snarast möjligt måtte förelägga riksdagen förslag till bestämmelser i ämnet.

Till behandling i samband med förevarande proposition har utskottet upptagit följande under motionstiden vid riksdagens början väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen:

1) motionen nr 169 i första kammaren av herr *Linderot*, vari hemställts, att riksdagen för sin del måtte besluta att den del av sjöfolks inkomst, som utgöres av krigsrisk ersättning, skall vara skattefri samt att vederbörande utskott måtte utforma förslag till härför erforderlig författningstext; samt

2) motionen nr 116 i andra kammaren av herrarna *Lindberg* i Stockholm och *Lundgren*, vari hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville hemställa om införande av sådan bestämmelse i skatteförordningen, att sjöfolket från och med 1942 och under den tid kriget pågår och krigsrisk ersättning utbetalas befrias från erläggande av skatt å intjänt krigsrisk ersättning, samt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om skyndsamt utredning rörande särskilt skattesystem för sjömännen».

Vad angår de skäl, som anförts för de i motionerna framställda yrkandena, får utskottet hänvisa till motionerna.

I anledning av motionen II: 116 har *Sveriges redareförening* till utskottet ingivit en den 6 april 1943 dagtecknad skrivelse, vari de i motionen framställda yrkandena av föreningen tillstyrkts.

Alltsedan krigsutbrottet hösten 1939 har särskild krigsrisk ersättning utgått till personalen vid den svenska handelsflottan. Avtal rörande sådan ersättning ha träffats mellan Sveriges redareförening respektive enskilda rederiföretag, å ena, samt Sveriges fartygsbefälsförening, svenska maskinbefälsförbundet, Sveriges radiotelegrafistförening, svenska sjöfolksförbundet och svenska stewartsföreningen, å andra sidan. De nu löpande avtalen gälla för

tiden från och med den 29 oktober 1942. Enligt dessa avtal utgår krigsrisk-ersättningen såsom tillägg med viss procent å hyran per månad, dock att den månatliga hyra, å vilken krigsriskersättningen beräknas, i intet fall må understiga 250 kronor för den, som har en hyra av 100 kronor per månad eller därutöver, och 200 kronor för den som har en månadshyra mindre än 100 kronor.

Krigsriskersättningen, angiven i procent av månadshyran, utgör:

i östra delen av Nordatlanten och i Medelhavet	300 %
» västra delen av Nordatlanten	225 %
» Stilla och Indiska Oceanerna	200 %
» Sydatlanten	150 %
» södra Östersjön	200 %
» Bottniska viken	90 %
» svensk kustfart	40 %

Dessutom gälla åtskilliga detaljbestämmelser rörande beräkningen av krigsriskersättningen.

Enligt avtalen utgår krigsriskersättningen för hela den tid fartyget befinner sig inom respektive områden med undantag för den tid, då fartyg ligger i neutral hamn eller befinner sig i inre svenskt territorialvatten. Vidare gäller den begränsningen, att ersättning icke utgår för längre tid än 6 veckor för en och samma enkelresa, varmed förstås tiden från avgången från en hamn till avgången från nästa hamn.

Beträffande avtalens innehåll i övrigt må anmärkas, att till den, som är anställd å fartyg vilket förlit i följd av krigshändelse, skall utgå extra ersättning med ett belopp av 500 kronor utöver de förmåner som tillkomma honom enligt sjömanslagen, samt att den som vid fart på Rotterdam gjort två resor i följd på sagda hamn äger rätt till åtta dagars extra krigsledighet med bibehållen hyra.

I en vid 1940 års lagtima riksdag väckt motion (II:171) av herr Lindberg i Stockholm m. fl. yrkade motionärerna, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville hemställa om införande av sådan bestämmelse i skatteförfattningarna, att sjöfolket befriades från erläggande av skatt för under nu pågående krig intjänad krigsriskersättning. Såsom motivering för denna hemställan åberopade motionärerna bl. a., att färderna över haven under nu pågående krig blivit särskilt farofyllda och att krigsriskersättningen icke betraktades såsom arbetsinkomst utan såsom enbart en ersättning för den ökade risk, som sjöfolket utsatte sig för vid färder över riskfarvatten.

I anledning av motionen yttrade bevillningsutskottet (betänkande nr 36), att utskottet visserligen funne det synnerligen behjärtansvärt att under rådande förhållanden åtgärder vidtoges för åvägabringande i största möjliga utsträckning av ekonomisk trygghet åt sjömännen och deras familjer. Emellertid kunde det enligt utskottets mening icke anses lämpligt att i nämnda syfte införa särskilda bestämmelser vid beskattningen i fråga om sjömän-

nen tillkommande krigsrisk ersättningar. Ur principiell synpunkt funne utskottet det vara betänkligt att beträffande en viss kategori av medborgare undantaga en del av deras löneinkomst från skatteplikt. Enligt vårt skattesystem vore grunden för beskattningen den enskildes skatteförmåga. Avgörande för en persons skatteförmåga vore i regel icke varifrån den av honom åtnjutna inkomsten härledde sig utan storleken av det belopp han uppburit. Ett avsteg från denna princip beträffande nu ifrågakvarande inkomsttagare skulle kunna leda till icke önskvärda konsekvenser. Det borde i detta sammanhang icke förbises, att de skattskyldiga, varom här vore fråga, genom förevarande krigsrisk ersättningar erhållit en väsentligt ökad skatteförmåga. Med hänsyn till det anförda ansåge sig utskottet icke kunna tillstyrka bifall till motionärernas ifrågakvarande förslag utan hemställde, att motionen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottets hemställan bifölls av riksdagen.

I ett flertal framställningar till Kungl. Maj:t har hemställts om befrielse från skyldighet att erlägga skatt för krigsrisk ersättning.

Departementschefen har till stöd för det i propositionen framlagda förslaget anfört följande:

»Den krigsrisk ersättning, som alltsedan krigsutbrottet hösten 1939 utgått till sjömännen på svenska handelsfartyg, är uppenbarligen att anse såsom skattepliktig intäkt enligt kommunalskattelagen samt förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt. Emellertid torde med fog kunna göras gällande, att sjöfolkets krigsrisk ersättning icke är av samma karaktär som annan intäkt av tjänst, för vilken skatteplikt föreligger. Ifrågakvarande ersättning intjänas under mycket riskfyllda förhållanden och de faror och påfrestningar, för vilka sjömännen utsätts under sin yrkesutövning, ha avsevärt ökat ju längre kriget pågått. Krigsrisk ersättningen har därför kommit att alltmera få karaktären av en premie, som utgår till sjömännen för de risker till liv och lem, för vilka de utsätta sig i och för sitt arbete. Det bör även beaktas, att ifrågakvarande yrkesgrupp tidigare knappast haft sådana inkomster, att mera avsevärda besparingar kunnat göras till familjernas framtida underhåll. Vid angivna förhållanden finner jag så starka billighetsskäl numera tala till förmån för en skattelindring för sjöfolket, att de principiella betänkligheter, som obestriddligen äro förenade med en dylik åtgärd, böra få vika. Jag vill i detta sammanhang nämna, att i bl. a. Danmark sjöfolkets krigsrisk ersättning icke medräknas vid fastställandet av den skattepliktiga inkomsten.

En skälig skattelindring skulle enligt min mening beredas sjömännen, där est vid taxering till kommunal inkomstskatt samt statlig inkomst- och förmögenhetsskatt endast 50 procent av krigsrisk ersättningen medräknades i den skattepliktiga inkomsten. Där est krigsrisk ersättningen för kalenderår uppgår till mera än 10,000 kronor, torde dock den överskjutande delen böra i sin helhet betraktas såsom skattepliktig inkomst.

Därest gällande beskattningsregler ändras i enlighet med vad jag nyss angivit, kommer skattelindringen att avse jämväl värnskatten. Nämda skatt utgår nämligen på det till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt beskattningsbara beloppet. Det kan naturligtvis ifrågasättas, om skattelindringen bör inbegripa även värnskatten. Av praktiska skäl förordar jag emellertid att så sker.

Den föreslagna skattelindringen torde böra gälla med avseende å krigsriskersättning, som utgått eller kan komma att utgå för innevarande år. Därutöver torde motsvarande lindring redan nu böra stadgas beträffande krigsriskersättning, som kan komma att utgå för år 1944. Därest fortsatt skattelindring anses böra medgivas, torde frågan härom framdeles få upptagas till prövning.

Av vad jag förut anfört framgår, att jag anser en skattelindring för sjömännen motiverad med hänsyn till de speciella förhållanden, som föreligga i fråga om denna yrkesgrupp. Någon motsvarande skattelindring för andra yrkesgrupper synes mig däremot icke nu böra komma i fråga. Jag kan sålunda icke tillstyrka den av aktiebolaget aerotransport gjorda framställningen om skattelindring för viss civil flygpersonal.

Jämlikt 33 § a) taxeringsförordningen åligger det arbetsgivare att varje år till ledning vid taxering för inkomst eller förmögenhet lämna uppgift beträffande arbetstagares avlöningsförmåner under nästföregående år. Därest den ifrågasatta skattelindringen beträffande krigsriskersättning till sjömän genomföres, torde i nämnda uppgift böra särskilt angivas, i vilken omfattning krigsriskersättning ingår i avlöningsförmånerna. Föreskrifter om sådan uppgiftsskyldighet torde lämpligen kunna intagas i den författning, i vilken bestämmelser om skattelindringen meddelas.»

Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen väcktes vid 1940 års lagtima riksdag en motion med yrkande om befrielse för sjöfolket från erläggande av skatt för under pågående krig intjänad krigsriskersättning. Nämda års bevillningsutskott avstyrkte i sitt betänkande nr 36 bifall till motionen och yttrade därvid bland annat, att det ur principiell synpunkt vore betänkligt att beträffande en viss kategori av medborgare undantaga en del av deras löneinkomst från skatteplikt. Även enligt utskottets mening torde principiella skäl tala mot införande av skattebefrielse för krigsriskersättning. Såsom förhållandena numera utvecklats sig finner emellertid utskottet billighetsskäl tala för att åtminstone någon del av krigsriskersättningen undantages från beskattning. Med hänsyn härtill anser sig utskottet icke böra motsätta sig det i förevarande proposition framlagda förslaget, att 50 procent av den krigsriskersättning, som för åren 1943 och 1944 utgått eller kan komma att utgå, icke skall utgöra skattepliktig inkomst. Att, såsom i motionerna I: 169 och II: 116 föreslagits, medgiva skattefrihet för krigsriskersättningen i dess helhet kan utskottet däremot icke förorda.

I de likalydande motionerna I: 316 och II: 448 samt motionen II: 116 har yrkats, att jämväl krigsriskersättning, som utgått för år 1942, skall utgöra

Utskottet.

icke skattepliktig inkomst. Utskottet får i anledning härav erinra om att taxeringsnämndernas arbete vid årets taxering nu är avslutat. Vid bifall till berörda yrkande skulle sålunda skattebefrielse för nämnda krigsriskersättning komma att medgivas av prövningsnämnderna såsom första instans. Bortsett från de principiella betänkligheter, som kunna anföras gentemot en sådan anordning, torde densamma kunna antagas medföra ett så betydande arbete för prövningsnämnderna, att det lär vara tvivel underkastat, huruvida förslaget i praktiken kan genomföras. De till ledning vid årets taxering avlämnade taxeringsuppgifterna giva nämligen icke upplysning om med vilka belopp krigsriskersättning uppburits. Därest motionärernas yrkande skulle bifallas, blev det nödvändigt att ett stort antal deklARATIONER ånyo genomginges under prövningsnämndsarbetet och att kompletterande uppgifter införskaffades från vederbörande arbetsgivare i sådana fall, där krigsriskersättning kunde tänkas ingå i den deklarerade inkomsten. Utskottet kan fördenskull icke tillstyrka bifall till berörda yrkande.

Slutligen har i motionen II: 116 föreslagits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om skyndsamt utredning rörande särskilt skattesystem för sjömän. Frågan härom var föremål för motioner vid 1942 års riksdag. Samma års bevillningsutskott anförde i sitt betänkande nr 7, att nämnda spörsmål sammanhänge med frågan om förbättringar i gällande uppbördsystem, vilken fråga vore föremål för utredning av särskilda sakkunniga. 1942 års riksdag lämnade i enlighet med utskottets hemställda motionerna utan åtgärd. Ehuru förslag i detta ämne hittills icke förelagts riksdagen, finner sig utskottet kunna utgå ifrån att Kungl. Maj:t har uppmärksamheten riktad på denna fråga. Utskottet anser sig fördenskull ej böra tillstyrka motionärernas förslag om skrivelse till Kungl. Maj:t i ämnet.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förvarande proposition nr 309, antaga det vid propositionen följande förslaget till förordning om viss skattefrihet för krigsriskersättning till sjömän, samt

B) att följande motioner, nämligen:
de likalydande motionerna I: 316 av herr Wagnsson m. fl. och II: 448 av herr Severin i Stockholm m. fl.,
motionen I: 169 av herr Linderot, samt
motionen II: 116 av herrar Lindberg i Stockholm och Lundgren,

måtte, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet här ovan anført och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Stockholm den 16 juni 1943.

På bevillningsutskottets vägnar:

A. J. BÄRG.

Närvarande:

från första kammaren: herrar *Johan Bårg, Sjödahl, Egnell, Ekman, friherre Lagerfelt, Velande, Sandström*, Robert Berg*, Franzon* och Lindblom*; samt

från andra kammaren: herrar *Lövgren*, Hammarlund, Olsson i Gävle, Orgård, Falk, Lundell, Karlsson i Grängesberg, Henriksson*, Sundström i Skövde och Boman*.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.